

Миџа Макела и Карлос Кајасџирофски

LIVE CINEMA

(e-mail разговор)

Карлос Кајасџирофски: За мене је live cinema прилично ново искуство. Крајем деведесетих сам наилазио на VJ наступе по клубовима, али од онда нисам пратио развој жанра. У твојим тезама понекад наилазим на истицање разлике између VJ културе и појма live cinema. Мислиш ли да овде можемо да говоримо о разлици каква постоји између "високе" и "јевтине" уметности?

Миџа Макела: Уколико на live cinema гледамо као на аудио визуелни перформанс у реалном времену, можемо рећи да он има прилично дуг развојни пут, ипак, још увек без свеобухватне теорије и историје. И поред тога што користе иста изражајна средства, ја ипак не сматрам да live cinema дугује свој развој VJ култури. Многи радови из live cinema жанра, настављају дугу традицију онога што познајемо као визуелна музика, што је опет далеко ближе непосредном визуелном компоновању него монтажи уживо. Сматрам да VJ-ing и live cinema имају углавном различите циљеве, обзиром да је VJ-ing везан за клубове, док live cinema то није. Свакако VJ може радити live cinema, и обратно, баш као што и DJ може бити композитор, и обратно. Да одговорим на твоје питање. Не мислим да VJ-ing и live cinema могу бити подељени на "високу" и "јевтину" уметност, можда и због тога што је таква расправа превазиђена. Уколико су намере ствараоца "артистичке", уколико је садржај осмишљен особеним изразом, онда можемо говорити о уметности, и поред чињенице да је простор таквог стваралаштва ноћни клуб. То је питање контекста дела. Свакако, данас себи не постављамо питање да ли је фотографија уметност, како смо чинили пре тридесет година.

Карлос Каїасірофски: У својим радовима пишеш о "елементима" и "језику" live cinema жанра. С обзиром да је реч о непосредном перформансу, мислиш ли да користиш језик строгих и непромењивих правила и граматике?

Миа Макела: Можда не непромењивих. Свакако, ја желим да знам каква та граматика може да буде...Замислимо граматику снова. Како можемо да знамо да сањамо и да нисмо будни? Наравно, тако што препознајемо да је језик снова другачији од језика реалног живота, и око тога се не бунимо...свакодневно...али на чему се заснива тај језик?

Филм, рецимо, има неколико основних правила, попут правила генералног правца, који је филм учинио лако схватљивим гледаоцу. Када филмације желе да прикажу сусрет и разговор двоје људи, они примењују баш ово правило.

Желим да замислим такву врсту алата и за live cinema ствараоце. Који алат употребити да би публика била узбуђена, коју врсту ритмичке композиције употребити и када, колико се брзо кадрови могу мењати, колико дуго трајати, како радити са бојама и изазвати жељену реакцију код публике, како користити зум...итд...ону врсту алата која неће мењати значење, која је ближа граматички у језику, попут знакова интерпункције, неопходна за разумевање садржине.

Чак и ефекти на филму имају своје значење, попут замућења слике које нам казује да неки сан или сећање почиње. Питање је, производи ли live cinema ову врсту значења или је све подређено естетским разлозима? Још једно питање, има ли овде икакве нарације? Највећи број визуелних правила заснива се на људској перцепцији, а како се live cinema креира уживо, пред публиком, сматрам највећим задатком стимулирати публику, било ментално, емоционално, физички, метафизички...тако да када публика оде кућама носи и даље то осећање са перформанса.

Карлос Каїасірофски: Обзиром да се изводи уживо, да ли је live cinema ближи позоришту или филму? Шта је битније, перформанс или визуелна импресија?

Миа Макела: Термин live cinema упућује на прављење филма уживо, попут непосредне монтаже. Позориште уживо, то звучи као не баш најсрећнија конструкција, нарочито ако знамо да већина аутора у live cinema жанру није нарочито физички ангажована на наступу, више су окренути аудиовизуелном, и на крају, публика ове наступе перципира као филмске а не као позоришне представе. Са друге стране, све више live cinema уметника сарађује са позоришним трупима, и многи софтвери, попут програма Isadora, прилагођени су потребама позоришта више него потребама клубова. Могли бисмо рећи да је live cinema комбинација филма и позоришта.

Употреба термина *cinema* (филм) је такође контроверзна, јер се уместо овог термина подједнако може користити и термин видео. Хенри Варвик користи термин "Film Performans", што значи да се од термина филм не одустаје ни у једном од ових назива, можда и зато јер филм за нас и даље има значење магијског. Ако кажемо "филм уживо", то звучи сексипилније него "аудиовизуелна креација у реалном времену". Такође, назив се сјајно уклапа у наставак идеје о развоју кинематографије. Оркестре из доба немог филма, повезивали су са овим термином, а та традиција је жива и данас, рецимо у Русији. Чак су естетику догме називали *live cinema*.

Карлос Кајасирофски: *Live cinema* је снажно повезан са музиком. Како ће се по твом мишљењу ова симбиоза развијати?

Миа Макела: Постоје могућности, попут идеје коју промовише Друштво за уметност и технологију из Монреаља, за развој аудиовизуелног сараунда ...слика уживо ће бити у корак праћена звуком уживо...ускоро можемо имати визуелне 5.1 системе.

Карлос Кајасирофски: Колико је технологија важна за *live cinema* стваралаштво?

Миа Макела: Познавање заната је неопходно у сваком стваралаштву. У овом стваралаштву, познавање карактеристика видеа представља основну претпоставку. Сматрам да је умешност у компресији и оптимизацији материјала, сама суштина. Рад са видеом уживо је један од најисцрпнијих компјутерашких послова, тако да аутор мора да зна како да на време оптимизује материјал за рад, без губитака у квалитету слике.

Такође, посебни програми за рад са сликом уживо, попут Max/Msp/Jitter, Puredata, Modul8, Isadora итд. имају своје посебне карактеристике које јасно указују која је операција изводљива са њима. Рецимо, Max/Msp/Jitter или Puredata, омогућавају прегршт могућности, од интерактивних инсталација до 3D моделовања у реалном времену. Modul8 је више окренут класичном VJ стваралаштву, једноставнијих функција, где је основни метод рада употреба лејера.

Заправо, највећи број *live cinema* стваралаца има широко знање. Они су режисери, видео-уметници, монтажери, сниматељи, постпродукционци, дизајнери, програмери, промотери, перформери, често све ово скупа.

Карлос Кајасирофски: колико важном сматраш теорију за своје стваралаштво?

Миа Макела: Сматрам да је причати о садржају једнако важно као и причати о технологији. Лично, постаје ми досадно непрестано причање о занату. У технолошки устројеном стваралаштву, стваралац је често у толикој љубави са својом техником, да производ подсећа на бајку о царевом новом оделу. Све изгледа сјајно само јер је гомила

технологије уполсена у реализацији. У оваквом окружењу, теорија и критика су ми врста освежења.

Карлос Кајасџирофски: Воде ли се теоријске дебате о live cinema? Ако да, шта је у центру интересовања?

Миа Макела: Почињу да се дешавају. Претпостављам да сада, када је први талас "дигиталне live cinema авангарде" прошао, аутори почињу да се питају над смислом сопственог стваралаштва. Многи од њих прошли су сличан пут. Почели су са визуелизацијама или VJingom у клубовима, за лично задовољство. Уморни од тога, кренули су са аудиовизуелним перформансима са музичарима и у потрази за личним изразом. У том тренутку, отвара се дебата. Једно од најважнијих питања, макар за мене, јесте како ускладити наступ у реалном времену са причањем приче. Које су то приче?

У току две хиљаде шесте године, објављено је неколико књига о VJ култури, између осталих "The VJ book" Пола Спинрада и "Ve-Ja" Ксарене Ескандер. Иако VJ стваралаштво постоји деценијама уназад, ово је прво појављивање оваквих издања. Ово може бити преломни моменат у развоју аудиовизуелног стваралаштва, с обзиром да му се све већи број аутора окреће. Многи аутори из света видеа и филма се опробавају у live cinema, проналазећи да се овим путем могу изразити неспутани великим буџетима које носи филмска производња. Ово нам такође доста говори и о продукцији покретних слика, генерално гледно.

Карлос Кајасџирофски: Говорећи о простору, постоји ли савршен "физички простор" (како га дефинишеш у својим радовима), попут беле коцке, рецимо, коју неки сматрају идеалним простором за стваралаштво?

Миа Макела: Простор који омогућава ширу поставку слике је ближи евентуалном перфектном простору. Недавно сам наступала у Monkey Town у Њу Јорку, тамо постоји могућност пројектовања слике на сваком од зидова...било је могуће креирати амбијент, крајњи резултат је био доста добар. Надам се да једног дана више нећемо требати пројекторе већ ћемо имати доступна платна сачињена од материјала који могу бити директно повезани са рачунаром. Или ћемо креирати 3D пројекције у ваздуху...

Карлос Кајасџирофски: Пуно хвала.

С енглеског превео *Владимир Ђорђевић*